

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historisk Skildring

af

Casinomødet

den 28de Marts 1863.

Fragment af et større Værk efter de bedste Kilder, med
et orienterende Forord, udgivet i Aaret 1867

af

Saxo Satiricus.

Kjøbenhavn.

Karl Schønbergs Forlag.

G. E. Wibes Bogtrykkeri.

1863.

. De russelske Noter havde, som ovenfor er omtalt, indvirket skadelig paa den for saa lykkelige Stemning blandt den velstændige oplyste Majoritet blandt Folket. Endnu mere paavirkedes den imidlertid ved den fanatiske Opposition, som Regjeringen mødte til Tak for sine alvorlige Bestræbelser i den holsteenske Stænderforsamling, som sammentraadte i Januar 1863. Lige overfor de trodsigste schleswigholsteinske Udbrud havde Regjeringen beholdt sin rolige Værdighed, og ved sin Kommissarius opbudt Alt for at overbevise den vildledte Forsamling om sine gode Hensigter, ja endog ved Forhandlingernes *corde sensible*, Spørgsmaalet om Toldgrænsens eventuelle Flytning, viist en liberal og human Imødekommen, idet den accentuerede, at en saadan Foranstaltning kun vilde kunne blive Frugten af en fuldstændig Disharmoni mellem den de holsteenske Stænder af kongelig Magtfuldkommenhed tilstedte Forhandling over Fælledsudgifterne og Rigsraadets Finantslov. Det sidste Stød gav imidlertid de offentliggjorte Noter fra den svenske Udenrigsminister Grev Manderstrøm, der viste, at denne igjennem en Noteveksling med de forskjellige Hoffer, som havde undertegnet Londonertraktaten, havde fastholdt Holsteens fuldstændige Udsondring af det danske Monarki som en nødvendig Betingelse for en lykkelig og fredelig Tilendebringelse af de farefulde Forviklinger, hvori det danske Rige i

en Narrække havde befundet sig, medens han paa den anden Side syntes at hentyde til, at Holsteens Udfondring var om ikke „et nødvendigt Onde“, saa dog en følelig finantiel Svækkelse af det allerede temmelig indskrænkede Finantsvæsen. Det kunde synes, som om disse Noter bare et umiskjendelig venstabeligt Præg, hvilket ogsaa stærkt blev fremhævet af Oppositionen; men for en uhildet Betragtning maatte de dog have en stærk egoistisk Farve, der skjulte sig under den mere fremtrædende Venstabelighed; navnlig maatte der vistnok bagved det Afslag, som var givet til Anbefalingen af den danske Cirkulairnote til de tydske Hoffer angaaende den holsteenske Stænderforsamling i 1861 ligge en Frygt for, at et saadant Skridt kunde have bindende Forpligtelser tilfølgende. Den velsindede Deel af Pressen, navnlig „Dagbladet“, gav ogsaa en klar Fremstilling af disse Misligheder ved de manderstrømske Noter; men Stemningen syntes desuagtet at vise sig stærkere og stærkere til Gunst for Oppositionen, der høirøstet erklærede Ministeriets Færd for uforsvarlig, naar det havde haft en saa betydelig Støtte i Broderrigernes Regjering.

Rjærnen af den ministerielle Majoritet i Hovedstaden indsaae tilfulde Diebliffets Alvor, dersom Ministeriet skulde komme i Minoritet ved de forestaaende Landsthingsvalg, og endnu mere, dersom det skulde have Stemningen imod sig i Folket under den forestaaende Rigsraadsfamlng, hvor de finantielle Spørgsmaal da vilde antage en faretruende Charakter. Ministeriet vilde allerede førend Rigsraadets Sammenkomst være nødsaget til at bestride de løbende Udgifter med Øresundsfondets Kapitaler, og dersom Stemningen ikke kunde bringes til at anerkjende dette Skridt som nødvendigt paa Grund af Omstændighedernes tvingende Charakter, saa var det ude med det national-libe-

rale Ministeriums Liv. Da indstød Danmarks Genius hine Mænd den Beslutning at indbyde til et Møde i Casinos store Sal d. 28de Marts 1863. Allerede 3 Timer efter at Indbydelsen var læst i „Dagbladet“, vare Billetterne udsolgte. Tusinde Rygter krydsede hverandre i den forventningsfulde Uge, som endnu var tilbage. Erindringerne fra 1848 syntes at leve op igjen. I Studenterforeningen var Stemningen levende; Hr. Levin frembragte en klar Harmoni i de forskjellige politiske Tonestrømninger, saa at Alt maatte ansees for at være forberedt der til den store Afgjørelse.

Arbejderforeningens Formand, Hr. Rimestad, gjorde Sit til at stemme den velsindede Middelstand, som er tilgængelig for Oplysninger, og støttende sig til dette Grundlag turde man tro selv det Utroligste og haabe selv det Urimeligste.

Dagen kom. Salen fyldtes af forventningsfulde Tusinder, som ved Indgangen modtog følgende tre Hovedpunkter som Grundlag for Discussionen:

1) Da den tydske Forbundsdag, ikke blot paa Grund af Holsteens Egenkab af Forbundsland, gjør Fordring paa den høieste Afgjørelse i alle Tilfælde, hvor Holsteens Repræsentanter ere uenige med den danske Regjering, men tillige, under Paaberaabelse af de Forbundet som saadant uvedkommende Forhandlinger, søger at udstrække sin Indflydelse til det danske Kronland Slesvig, — saa bliver enhver Tanke om Gjenoprettelsen af Fælledsforfatningen af 2den Oktober 1855 eller en Indførelse af nogen anden Heelstatsforfatning uforenelig med den danske Kroens Uafhængighed og Danmarks Riges Selvstændighed.

2) Den ufvækkede Opretholdelse af det gjennem mange Trængsler opnaaede constitutionelle Fælledsskab mellem

Kongeriget og Slesvig er de uafhængige danske Landsdeles Ret. Dette Fælledsskabs Befæstelse paa et bredere Grundlag og Udvikling til større Fylde er Betingelsen for Kronens Sikkerhed og Folkets Belfærd. Ordningen af Slesvigs og Kongerigets indre Forhold er en Sag mellem Hs. Maj. Kongen og Allerhøiøstfammes Undersaatter i de tvende Landsdele.

3) Det er nødvendigt for Statslivets Fortsættelse samt for Bevarelsen af Danmarks Riges Selvtændighed og constitutionelle Frihed, at den i en Række af Regjeringsudtalelser fremsatte Grundsætning, nemlig at Fælledsskabet i Anliggender og Forvaltning mellem de danske Landsdele og Forbundslandet Holsteen maa ophøre, efterat Forsatningsfælledsskabet er ophævet, nu praktisk gennemføres, uanset de dermed forbundne Offre, og at der, efterat de holsteenske Stænder have vægret sig ved at fatte Beslutning om de Samme forelagte Fælledslove, i den nu forestaaende Samling af Rigsraadet foretages bestemte og afgjørende Skridt i denne Retning.

Oppositionen bekyldte senere Hs. Excellence, Minister Hall for at have conciperet den sidste Passus, hvilket harmonerede med hele dens øvrige Optræden.

Cancelliraad Gleerup aabnede Forhandlingerne, efterat Dirigenten først havde budt Forsamlingen Velkommen. Han oplæste de tre ovenstaaende Punkter, om hvis første Deel han opfordrede Forsamlingen til at hylte sig. Han hentydede til den lidet sømmelige Maade, paa hvilken en ildefindet Minoritet for to Aar siden havde stræbt at benytte vore politiske Forviklinger i Partilidenskabens Interesse; men det var til Ære for det danske Folk ikke Inffedes. Her var det ikke Partihadets Flamme, men Fædrelandskjærlighedens rene Ild, der havde

drevet Indbyderne til at fremkalde en Udtalelse om vore Forhold, som kunde have Bægt ligeoverfor Udlandets venstabeligere Kredse og støtte vor politiske Stilling indadtil. Han var overbevist om, at det var Fleertallet af Folkets ædlestes Følelser, som her vilde blive udtalte med al den rolige Besindighed, som den retfærdigste Sag maatte indgive. — Derpaa tog Professor (nuværende Etatsraad) Bjerring Ordet. Hans Tale lød efter et Referat i „Dagbladets“ Nr. 75 for 1863 saaledes:

„Mine Herrer! Vi føle Alle Dieblikkets gribende Alvor under det Tryk, som det danske Folk med ligesaa stor Besindighed som Taalmodighed har bøiet sig under ligeoverfor de fremmede Magters Trudslers og Raad, og selv ligeoverfor et fanatisk Oprørs hæse Skrig, uden dog noget Dieblik at glemme sin Nationalitets høie Betydning og den nationale Selvstændigheds sande Værd. Det er netop med Diet fæstet paa denne Tidens store Opgave, den nationale Selvstændigheds Befæstelse og Udfrielse af truende Farer, at vi have rettet vor Opfordring til ligesindede Medborgere at tage Beslutninger om vort Fædrelands dyrebareste Interesser, saa at vi med urokket Bevidsthed om vor nationale Selvstændighed kunne overvinde alle Hindringerne, og det danske Folk gaa med national Selvtillid sin Fremtid imøde. Langsomt men sikkert ere vi skredne fremad under en national og liberal Regjerings besindige og dygtige Ledelse af vore forviklede Forhold; det er blevet klart for Ind- og Udlandet, at kun igjennem en Sammenslutning af Kongeriget og Hertugdømmet Slesvig, der ere forenede ved Nationalitetens helligste Bånd, er Danmarks Fremtid sikket; selv vore Fjender have indseet det og modarbejde det derfor ved alle Midler.

Og denne Sammenslutning kræver dog et Offer fra vor Side, et stort Offer: en firehundredaarig Forbindelses

mange Traade maa overføres med en Deel af det danske Monarki, som tidligere har staaet i nær Forbindelse med os. (En Stemme: „Ja, som Hunde og Rætte!“ — Flere Stemmer: „Hys! Stille!“) Ja, jeg gjentager det: i nær, selv den nærmeste Forbindelse, hvori Slægtskabets Traade ofte have været indflettede. Men, mine Herrer! vi ville bringe dette Offer paa Fædrelandets hellige Alter, vi ville fastholde Nationalitetens Berettigelse til fælleds Samvirken trods det Offer, som kræves af os. At det er blevet os muligt at fuldbyrde i en nær Fremtid denne nationale Forbindelse, skyldes vi vort dygtige Ministerium, der har vaaget over, at Danmarks og Slesvigs constitutionelle Forbindelse ikke afstaares (En Stemme: „Skædderpolitik! det er kun en Entraad!“ — Stærk Hysen), saa at vi kun behøve at bygge videre paa dette Grundlag, for at naae Maalet. Efter hvad vi have erfaret, er Ministeriet beredt til at gjøre et afgjørende Skridt ved den forestaaende Rigsraadsforsamling henimod dette Maal, og det er derfor det danske Folks Pligt at støtte det i dets ædle Hensigter ved en aaben Udtalelse af den nationale Selvbevidsthed, som er en videre Udviklings nødvendige Betingelse. Og ligesom det er en national, saaledes er det ogsaa en liberal Forbindelse, hvortil vi ville stræbe; det er en national Repræsentation, begrundet paa en liberal Valglov, hvorved de almindeligere Interesser kunne faae Indflydelse, som maa være vore Bestræbelser Maal. Vi ville Intet foregribe, der kan lægge Baand paa Regjeringens alvorlige Bestræbelser i saa Henseende, for hvilke hele dets liberale Fortid er os et Pant; nei, mine Herrer! det danske Folks ældgamle Trofasthed og Taknemmelighed, dets Tillid og Fortrøstning til sin Konge skal ogsaa her staa sin Prøve; thi det er ham, der alene af fri kongelig

Magtfuldkommenhed formaaer at drage Slesvig fast til Danmark. (En Stemme: „Det staaer i Indledningen til Grundloven!“) Vi ville saa meget mindre gjøre det, som det er ham, der personlig har givet sit Ord i denne Sag. Derfor troer jeg at kunne anbefale den foreliggende Udtalelse til den høitærede Forsamlings Vedtagelse.“ (Stærkt Bravo.)

Derpaa fik en Pastor Bøgelund fra Sanderup Ordet. Han søgte at imødegaa den foregaaende Taler, idet han vilde paavise, at Danmark Intet opoffrede ved Adskillelsen fra Holsteen, da vi havde maattet bringe Offer paa Offer for Forbindelsen med denne Landsdeel. Han insinuerede ligeledes, at Ministeriet ikke havde stræbt hen til et Maal, men havde af Omstændighederne ladet sig flæbe med og fægtet sig igjennem; det skulde glæde ham, dersom det nu havde faaet et Maal; men han vilde først see dette klart affløret, førend han vilde udtale mindste Tillid til en Regjering, der ikke engang havde benyttet vore nærmeste Frænders Raad og Bistand, men lttet saa længe til andre Magters Forestillinger, at det var blevet en Bold og „Rastefjep“ for disse. Han meente, at vi havde almindelige Udtalelser nok; det var paatide at sige reentud, hvad vi vilde, om saa vore Fjender sprang i Flint derover. At Landsthingsadressen kunde blive en Karikatur, kunde man til Nød forstaa, om end ikke undskyldte; men at en fri Folkeforsamling skulde blive hængende i løse og svævende Udtalelser, hvori man kunde lægge alt Muligt, det burde aldrig skee.

Inspektur (nuværende Professor) Briz fik derpaa Ordet. Hans Tale findes ligeledes refereret i „Dagbladet“:

„Danfke Mænd! Det er kun de Yngre iblandt os, der ikke mindes, hvad der foregik indenfor disse Mure

for 15 Aar siden, hiin mindeværdige 20de Marts, da vor Friheds Morgenrøde kastede sine første Straaler over den Forsamling, som her var tilstede for at vedtage Beslutninger om vort elskede Fædrelands Fremtid. Store Begivenheder have siden afløst hinanden i vort Fædrelands Historie, fra hvis Blade de skulde straae for Efterlægten, og den skal forbauses over, at saa store Farer ere afværgede, saa stærk en Frihed grundfæstet og saa stor en Nationalitetsfølelse vakt i en halv Menneftaalder. I Sandhed, med disse store Minder for Dine kunne vi aldrig forsage, selv i saa alvorfulde Dieblikke som det nærværende. Ogsaa nu ere vi her forsamlede for at raadslaa om vort Fædrelands Fremtid, og skjøndt Hovedspørgsmaalene i det Væsenlige ere de samme som for 15 Aar siden, saa ere Udsigterne dog smilende mod dengang. Det er Martsprogrammet fra 1848: „at Danmarks og Slesvigs fortsatte Forbindelse sikkes ved en fælleds Rigsforfatning, bygget paa en i Sandhed folkelig Valglov,“ som vi ogsaa her iaften drage frem paany til Folkets Stadfæstelse. (En Stemme: „Men Slutningen af Martsprogrammet mangler!“) Men hvilken Forskiel er der ikke paa dengang og nu? Vel reiser Oprørets Hydra atter sit Hoved; men det er afmægtigt og gjennemskuet; Slesvig er ikke blot vundet tilbage med Sværdet; nei, det er knyttet til Danmark ved et stærkt constitutionelt Baand; Thronen er ikke som dengang omgivet af Mænd, der mangle Kraft og Folkets Tillid; nei, de Mænd, som reiste Frihedsbanneret iblandt os, staa Vagt om Thronens Fod. Vel have Diplomatens Slangeknuder omslynget os, vel vente vi endnu paa Løsningen af de vigtigste Spørgsmaal for vort Fædrelands Fremtid; men det er Intet, Intet mod dengang. (En Stemme: „Den, som en Gang løb fra Gal-

gen, kan godt blive hængt".) Et frit Folk kan ikke gaa tilgrunde, naar det kun er enigt! Den indre Partistrid er værre end 10 Nederlag paa Valpladsen; derfor lad os vise, at vi ere et enigt Folk, enigt med sig selv, i sin Fortid og Fremtid; lad os vise Europa nu som i 1848, at vi formaa at slutte os sammen om Fædrelandets helligste Interesser, at vi endnu have det samme Maal for Dine som dengang, og at vi besidde den samme ædle Besindighed som i hine Dage, da Folkestorme omstyrtede Throner trindt i Landene, medens den danske Throne stod urokket til Trods for det skjændigste Oprør, fordi den var grundlagt paa Folketsfrihed og Nationalitet. Lad os derfor med rolig Tillid nedlægge vore klare Udtalelser for Thronens Fod! det er den samme Kong Frederik, der beflæder den, der laante Folkets Røst Dre, og som den Dag idag vil gjøre det Samme ligeoverfor sit trofaste danske Folk, med hvilket han deelte Farer og Sorger!"

Derpaa begjærede en Adjunkt Flink Ordet. Han søgte at paavise, at den foregaaende Taler netop ved sin Sammenligning mellem 1848 og nu klart havde viist, at vi ikke vare komne eet Skridt videre i vor Statsordning, end vi dengang vare, at mange beleilige Dieblikke vare gaaede tabte ved Folkets Bakken, og at den nuværende Regjering havde gjort alt Sit til at forvirre Meningerne om Danmarks Fare og Frelse, dets Ære og Selvstændighed, saa at man i Almindelighed saa som i Drømme paa det Hele. Han vilde navnlig spørge enhver dansk Mand, om det vilde anstaa hans egen Ære at have Forligsdommere løbende paa Dørene i hans egne huslige Anliggender, og om det vilde vise Tegn paa Selvstændighed, at løbe sine Naboer paa Dørene for at faae at vide, hvorledes de fandt, at man skulde styre sit Huus, om saa

hele Gadens Befolkning var opbragt over, at man satte Døren midt paa sit Huus istedetfor at have frit Rjorind gjennem en aaben Port for Enden af Huset. Martsprogrammet kunde være godt nok for sin Tid; men nu, da vi havde dyrefjøbte Erfaringer om, hvortil ubestemt Bakken førte, nu maatte man tale reentud og sige i bestemte Træk, hvad der burde gøres, istedetfor at lade staa til. Han vilde derfor stille følgende Ændringsforslag, at det skulde hedde istedetfor det i Programmet staaende: „saa bliver en Gjenoprettelse af Fælledsforfatningen af 2den Oktober 1855 eller en Indførelse af nogen anden Heelstatsforfatning uforenelig med den danske Kronens Uafhængighed og Danmarks Riges Selvstændighed“ -- saaledes: „saa er Gjennemførelsen af den i Danmarks Riges Grundlov tilfagte Fælledsforfatning for Danmark-Slesvig, paa den danske Grundlovs og Valglovs Grundlag, den eneste Sikkerhed for Danmarks Riges Selvstændighed i Fremtiden.“ — Dirigenten rettede dernæst, da ikke flere Talere begjærede Ordet, det Spørgsmaal til Forsamlingen, om den ved Haandsoprækning vilde tilkjendegive sin Billigelse, og ved den paafølgende Boting forfastedes Ændringsforslaget med stor Majoritet, og Programets første Pasfus vedtoges næsten eenstemmigt.

Dirigenten stillede dernæst Programets anden Pasfus under Diskussion. Professor (nuværende Overexaminationsraad) Fr. Hammerich tog derpaa Ordet. Hans Tale findes i „Fædrelandets“ Nr. 76 for 1863 og lød saaledes:

„Mine Herrer! Et tidligt og uventet Foraar har udbredt sin Mildhed over de danske Sletter; det er et smukt Billede paa, hvad der er skeet i vort elskede Fædreland i det sidste Marti, da en mild Foraarsluftning efter Krigens

Vinterstorme har varflet os en frodig Livsudvikling med alle dens herlige Frugter. Slesvig, denne vort Fædrelands skjønne Udmærket, blev under Krigens tordnende Bulder pløiet med Sværdet, og en ægte dansk Baarsæd blev under den fornædede Fred nedlagt i det slesvigste Folks Hjerte. Men det er dog endnu kun Baar derovre i Danmarks heiligske Bænge; tusinde Spirer ere vel myldrede op af den rige Sæd; men de ere endnu kun spæde, de kunne endnu ikke have baaret Frugt. Ja, m. H! Folkebevidstheden er vel vaagnet i Slesvig, den danske Tunge har vundet store Seire, den ægte danske Tankegang slaaet dybe Rødder; men vi have ikke hidtil havt Ret til at spørge om Frugterne af dette fremblomstrende Liv. Vor politiske Horizont har været formørket saalænge, at den danske Frihedssol ikke har kunnet modne, hvad dansk Folkelighed havde bragt til at fremspire derovre, fra Angul, Farlers Herresæde, op til Kongeaa. Men det er dette, som nu maa skee. Slesvig kan ikke længere ligge indhyllet i Foraarstaager; det maa nu bestraales af det Frihedens Solskin, som bestraaler det danske Folk fra Øresund til Vesterhav, fra Skagens Rev til Kongeaa. Slesvig er vort Broderland, og som Kong David synger: „Det er smukt, at Brødre bo enige tilsammen!“ saaledes maa et broderligt Samliv og Fællesskab om Arv og Eie krone det broderlige Sammenhold paa Valens blodige Mark. Vi have nylig hørt en broderlig Stemme hiinsides Øresund advarende tilraabe os, at det er paa Tiden at vi slutte os sammen; den har peget paa den Tvedragtens Sæd, som ligger skjult under særskilte Repræsentationer. Mine Herrer! Det er Skriftens Ord: „Et Rige eller Huus, der er splidagtigt med sig selv, kan ikke bestaa!“ der er blevet levende for os ved denne broderlige Advarsel, grundet

paa dyrekjøbt Erfaring. Og mon vi selv ere fremmede for dyrekjøbte Erfaringer, som bittert have stuffet vore kjæreste Forventninger? Nei, mine Herrer! den fiesvigste Stænderforsamling har paa sit ufolkelige Grundlag viist os tilfulde, hvilken Fare der truer os. Vi tør ikke længere lade de helligste Baand sønderlides af oprørske Agitationer; vi tør ikke længere sidde alene, hvor det gjælder at fremme de helligste Interesser. Derfor, mine Herrer! ville vi i Broderenighedens Navn tilbagevise ethvert Forsøg paa at adskille, hvad de helligste Baand have sammenknyttet; vi ville ved vor højrøstede Udtalelse forhindre den Sønderlemmelse, som fremmede Magter have tiltænkt og tilraadet os. Det skal ei skee! det være vort Løsen! Det skal ei skee! det være vort Mærke! Det skal ei skee! det være vort Haab!" — Et stærkt Bifald havde oftere afbrudt den ildfulde Talers begejstrede Foredrag og steg ved Talers Slutning til en sand Jubel. Hr. Candidat Rimestad, R. af Dbrg., talte.*) Da ikke flere Talere meldte sig efter Dirigentens Opfordring, stillede denne Programets anden Pasfus under Afstemning, og den vedtoges med afgjørende Majoritet.

Derpaa aabnedes Discussionen over det tredie og vigtigste Spørgsmaal af Hr. Redakteur (nu Stiftamtmand) E. St. A. Bille. Hans Tale findes i „Dagbladets“ Nr. 76 for 1863, og den lød saaledes:

„Mine Herrer! Jeg læste imorges i „Adresseavisen“, at der var udkommet en Pasqvil over Mødet her iaften,

*) I „Dagbladets“ Nr. 76 for 1863, hvori findes Candidat Rimestads Udnævnelse til Ridder af Dannebrog, betegnes denne Udmærkelse som en velfortjent Løn for Hr. Rimestads Virksomhed i Anledning af Industriudstillingen i London i Sommeren 1862.

og man har havt den Uforstømmethed at falbyde den her ved Indgangen; jeg kan kun betegne Sligt som faade Streger i en meget alvorlig Sag, og jeg haaber, at den ærede Forsamling er enig med mig i at udtale sin Foragt for saadanne blasphemiske Udbrud. (Ja! ja!) Jeg skal efter denne lille Digression gaa over til det foreliggende Grundlag for Discussionen; det er det bedste Been, der er gjemt tilsidst; men jeg haaber, at det skal lykkes mig at pille det saa reent, at Sagen skal foreligge i sin nøgne Sandhed. De vide, mine Herrer! at jeg i en Række af Aar har arbeidet hen imod Udryddelsen af Communal=svineriet, saa at jeg har kunnet sige med Sandhed: „le public c'est moi!“ Jeg hader Communal=svineri; men endnu mere hader jeg Nationalsvineriet; som saadant kan man med Rette karakterisere det fiesvigholsteenske Spørgsmaal. (Munterhed.) Jeg har nylig udtalt mig over dette Spørgsmaal deels i mit Blad, hvor jeg navnlig har fremhævet, at den heldigste Ordning for Danmark var, om Holsteen kunde ophøre at være en Deel af det tyske Forbund, og derved en stærk dansk=tysk Heelstat paa en bred liberal Basis bringes tilveie; deels i sin Almindelighed for mine Bølgere, af hvilke jeg seer, at der er en Deel her tilstede; men dette skal dog ikke afholde mig fra at udvikle mig næiere over dette Punkt i denne Forsamling, i hvilken der maa forudsættes en mere detailleret Interesse for dette Spørgsmaal. De ville erindre, mine Herrer! at Regjeringen i 1861 bragte den holsteenske Stænderforsamling det sidste nødtvungne Offer i det Organisationsforslag, som dengang blev den forelagt, men som den med uforklarlig Blindhed afflog. Ved dette Skridt bragtes Sagen atter ind for Forligelsescommissionen; men Forlig var ikke at erholde, da begge de contra-

herende Parter talte den ene i Øst og den anden i Vest. Saaledes traf Sagen sig i Langdrag igjennem Noteverlingens Labyrinth lige til den preussisk-østerrigste Note af 22de August 1862. Den danske Regjering afviste bestandig Discussionen om Slesvig og henviste til det udelukkende holsteenske Spørgsmaal; de tyske Regjeringer stillede bestandig Slesvig i Korgrunden. Midt under denne Noteverling var Rigsraadet samlet i Foraaret 1862. Ved de holsteenske Stænders Afslag 1861 var som sagt det sidste Offer bragt for en Fælledsorganisation; man glædede sig ved og haabede, at Sagen nu vilde føres et godt Skridt fremad mod sin definitive Løsning, og at Regjeringen og Rigsraadet vilde være enige om at indsee, at man for at vinde det store Gode, en sikkert Forfatning, nødvendig maatte bringe et Offer, Holsteens Udskillelse af den organiske Forbindelse med de øvrige Landsdele, ligesom Kjøbenhavnerne have maattet bringe de kjære Bægtere som Offer paa Politioorganisationens Alter (Munterhed). Jeg maa tilstaa, at jeg næsten blev kvalt af al den Ængstelighed, hvormed Rigsraadet modarbejdede Regjeringens Forslag. Jeg befandt mig i en Spænding som den, der maa have betaget Tilskuerne ved den store Ildbrand i London, da Bernbjellerne sprængte de tykkeste Mure; jeg ventede hvert Dieblis at see hele Forfatningsbygningen styrte sammen, og det var i Sandhed et Guds Under, at det ikke skete. Vi have nu gjenoplevet en ny holsteensk Stænderforsamling, i hvilken atter fanatisk Blindhed har tilbageviist Regjeringens Organisationsforslag, og vi staa nu paa Nippet til at see en ny Rigsraadsforsamling sammentræde. Jeg seer deri en ny og god Leilighed til at gjøre det Skete usfeet, naar det kan forebygges, at Rigsraadet spiller denne gang den samme passive Rolle som sidst.

Brifflerne paa det politiske Skafbræt staa saa gunstig som muligt for os, vi behøve blot at gjøre et Spring med en Springer og et Træk med en Løber for at gjøre Slesvigholsteen mat. Endskilds Indflydelse er for Diebliffet lammet af de polske Forhold, der true vore Fjender med Oprettelsen af en mægtig og enig Fjende ved dets Side. Sverig-Norge har aldrig nærret større Sympathier for os end i dette Dieblif, og det var at ønske, at Regjeringen i sit Organisationsforslag til Rigsraadet vilde tage den forelagte svenske Forfatningslov under alvorlig Overveielse, for muligt endmere at styrke Harmonien. Den engelske Presses og Underhusets Holdning og den nationale Begeistring, hvormed Forbindelsen mellem Prindsen af Wales og hans skønne Brud er bleven hilset, er et sikkert Pant paa, at der i England ikke for Diebliffet vil lægges en af de frieste Forfatninger i Europa Hindringer iveien for at constituere sig paa et varigt Fælledsomraade. Det er udenfor al Tvivl, at Regjeringen nærer alvorlige Bestræbelser for en gunstig Løsning af de forviklede Spørgsmaal; men jeg maa stærkt betone, hvad flere Talere allerede have hentydet til, at der intet Offer maa være os for stort for at naae Maalet; vi maa ikke binde Regjeringens Hænder i det afgjørende Dieblif; der maa herske en ædel Forstaaelse og Tillid mellem Nationen og dens Ordførere, for at Alt skal kunne lykkes; thi kun saaledes vil Udlandet kunne respektere vor Competence til selv at ordne vore Forhold. Vi skulle stole paa os selv og handle efter egen Overbeviisning, men uden politiske Fordomme, i Tro paa vor Sags Retfærdighed. Det er Selvopholdelsesdriften, som skal lede ethvert af vore Skridt; Livet er det Første og Vigtigste (ja, ja!); derfor, lad os vise, at vi kunne leve vort eget Liv!" (Bravo!)

Agent Brandt tog derpaa Ordet. Han gjorde først et Udfald mod den foregaaende Taler, hvori han insinuerede, at denne vistnok maatte have en skjult digterisk Begavelse, da han saa let lod sig bringe i forskjellige Stemninger, der ofte havde modstridt hverandre; han maatte i en vis Henseende give ham Ret, naar han havde sagt om sig selv: „le public c'est moi“! men vilde dog have det forstaaet derhen, at Publikum ikke gik op i ham, men han i Publikum; Hr. Bille havde en stærk udviklet sjette Sands, hvorved han var istand til at mærke øieblikkelig, fra hvilken Kant Vinden blæste. Hvad det foreliggende Spørgsmaal angik, da troede Taleren nok, at dersom der blot var lagt et forsvarligt Kendskabsbræt over Eideren, som kunde bære Hr. Bille og hans Publikum, hvergang de bleve ubehagelig berørte af det fiesvigholsteenske Spørgsmaal, saa vilde vistnok Hr. Billes Had til Nationalsvineriet ikke blive synderlig brændende; han troede nok at kunne forsikre, at Ordene „Eiderpolitik, Eiderdanskhed og Eidergalstak“ skulde Hr. Billes Heelstatsforsøg deres største Udbredelse. (Efter et Blik fra Bille afbrød Dirigenten Taleren med Ønsket om, at han vilde holde sig til Sagen og ikke fordybe sig i personlige Angreb, hvortil der hverken var Tid eller Sted.) Taleren rettede derpaa det Spørgsmaal til Forsamlingen, om den troede, at Regjeringen, hvis den selv havde conciperet Programmet, kunde have gjort det mere gunstigt for sig selv? Da der intet Svar paafulgte, erklærede Taleren, at uagtet man havde udspreidt, at Ministeriet var aldeles uvidende om Programmet og misbilligede Mødet, saa var det tydeligt nok, at Programmet var affattet under dets Inspiration; thi det var den monradst=lehmannske Offertheori, der var Hovedpunktet i Programmet, og ved at stille det i sidste

Passus og lade Forsamlingen blive træt, førend den naaede dette Punkt i Forhandlingerne, som burde have været det første, havde man saaledes villet tilsmugle sig et Bifald, imod hvilket han paa det Alvorligste maatte protestere. Dersom Forsamlingen gav denne Passus sit Bifald, saa gjorde han den herved høitidelig ansvarlig for Følgerne, som meget let kunde blive, at Ministeriet med en saadan Udtalelse til Rigsråd vilde kræve den nægtede holsteenske Andeel af Budgettet som det nødvendige Offer af Rigsraadet, og, dersom det nægtedes, gribe andre Midler til at opnaae det samme Resultat ved Hjælp af det Raane- og Hjælpekassensystem, som det hylde. Han maatte derfor paa det Bestemteste opfordre Forsamlingen til at nægte Vedtagelsen af sidste Passus eller antage en anden Redaktion af den, der omtrent kunde lyde saaledes: „Holsteens Finantssvæsen maa udsondres fra Danmark-Slesvigs, hvad Krigs-, Marine- og Toldsvæsen angaaer, paa en saadan Maade, at Danmark-Slesvig ikke derved lider noget pecuniært Tab, idet Holsteen maa bære sin Quota-deel af Statsgjælden, og uden at Danmarks Ære forspildes.“

Derpaa tog Redakteur E. Ploug Ordet. Talen findes aftrykt i „Fædrelandets“ Nr. 79 for 1863. Da denne Tale imidlertid er af et saadant Omfang, at den vilde optage for megen Plads i denne korte Skildring, maa det være nok at angive Tankegangen i den, da den grundige Læser vistnok selv vil gaa til Kilden for at faa hele Indtrykket af dette karakterfaste Foredrag. — Han kunde ikke begribe en saa lavsindet Tankegang som den, der havde bejælet den foregaaende Taler. Han forsikkrede Forsamlingen om, at han personlig nærede den største Tillid til Regjeringens gode Hensigter, skjøndt han ikke tiltroede

den tilstrækkelig Fæsthed og Handledngtighed; det forekom ham, at den manglede Troen paa den danske Folkeaaad, og en enig Udtalelse fra Folkets Side, der tilkjendegav sig som en bestemt Villie, var efter hans Opfattelse det eneste Middel, der muligviis endnu kunde bringe Ministeriet til at gennemføre, hvad det ofte nok havde antyndet som sine egenlige Hensigter: en fuldstændig Udsondring af Holsteen. Han havde viist denne sin Stilling ved sin Deeltagelse i Landsthingsadressen. Han var ligeledes personlig overbeviist om, at Regjeringens Medlemmer vare uvidende om det Program, som dannede Grundlaget for Forsamlingens Forhandlinger; man kunde ikke her anvende Ordsproget: „Hvad Tre vide, det veed hele Verden!“ Han kunde vel for sin Person godt underskrive den foregaaende Talers Redaktionsforandring af Programmet tredie Passus i det Væsentlige; men skjøndt han var overbeviist om, at det gik Adskillige i Forsamlingen som ham, saa kunde han dog ikke tro, at det kunde have Fleertallets Stemmning for sig, efter det Bifald, som var ndet de foregaaende Talers Uttringer om dette Punkt, og selv om dette var Tilfældet, saa vilde man dog neppe i en videre Kreds blandt Almeenheten finde den fulde Enstemmighed, som var nødvendig, for at disse Beslutninger skulde have Betydning; han vilde blot henvise til sin Erfaring ved Adresseforhandlingerne i Landstinget. Endnu mere tvivlede han om, at Rigsraadets Fleertal vilde finde sig tilfreds med en saa bestemt Udtalelse. Han vilde derfor tilraade Forsamlingen at gjøre som han og indordne de personlige Anstuelser under Programmet almindelige Udtalelser. —

Uagtet et Par Talere havde anmeldt sig, begjærede derpaa Forsamlingen Afslutning, da Tiden allerede var

trukken langt ud over, hvad man havde antaget. Ved den Afstemning, som paa Dirigentens Opfordring fandt Sted over den sidste Passus og over Programmet i dets Heelhed, bleve begge Dele vedtagne med stor Majoritet.

Dirigenten udbragte derpaa et Leve for Hs. Maj. Kongen, som besvarede af et nidobbelt Hurra, hvorpaa der udbragtes et Leve for Ministeriet af Kammerherre, Overpræsident Lüttichau, et Leve for Slesvig af Profes= for Steen, et for Danmark og Slesvig af Sadelmager= mester Olsen, hvorpaa Dirigenten hævede Mødet....

Paa mit Forlag er udkommet:

Kort Udsigt

over

Danmarks Historie
i 1864—65.

Af Saxo Politicus.

Priis: 24 St.

Karl Schønberg,
Pilestræde 38, Hj. af Sværtegade.